

RESSENYA A ESCARTÍ, VICENT J. & RIBERA RIBERA, JOSEP *EL LLIBRE DE MEMÒRIES DE LA CIUTAT DE VALÈNCIA (1308-1644)*, VALÈNCIA, AJUNTAMENT DE VALÈNCIA, 2019, pp. ISBN: 978-84-9089-166-7

REVIEW TO ESCARTÍ, VICENT J. & RIBERA RIBERA, JOSEP *EL LLIBRE DE MEMÒRIES DE LA CIUTAT DE VALÈNCIA (1308-1644)*, VALÈNCIA, AJUNTAMENT DE VALÈNCIA, 2019, pp. ISBN: 978-84-9089-166-7

ÀLEX LLINARES PLANELLS
a.llinares@uma.es
Universidad de Málaga

L'Ajuntament de València i, més concretament, la Regidoria de Patrimoni i Recursos Culturals ha publicat un volum que es pot considerar emblemàtic: *El Llibre de memòries de la ciutat de València (1308-1644)*, a cura de Vicent Josep Escartí i de Josep Ribera Ribera, i on es conté l'edició crítica –fixació del text, anotació textual i contextual, i l'elaboració d'un estudi marc– de l'obra *multisecular* que ja pels anys 1930-1935, l'erudit Salvador Carreres Zacarés va editar a Acció Bibliogràfica Valenciana, i que va arribar, com era la seua finalitat, llavors, als pocs subscriptors que donaven suport a la iniciativa i a les biblioteques més importants del País Valencià, cosa que, amb el temps, comportà una dificultat extrema per tal de consultar aquell volum. I això, d'entrada, amb aquesta nova edició, queda clarament superat..

L'edició que han preparat Escartí Ribera, s'estructura –després dels textos protocol·laris de Joan Ribó –alcalde de València– i de Glòria Tello –regidora del l'àrea de Cultura–, en un breu apartat de presentació, signat pels dos autors, seguit per tres capítols que es poden considerar tres breus monografies de temàtica específica, tot i que, sempre, amb el *Llibre de memòries de la ciutat de València* com a centre de l'estudi.

El primer dels capítols a què ens referim, *El context i el text: el Llibre de memòries de la ciutat de València*, signat per Escartí, fa una ullada al conjunt de la literatura memorialística valenciana anterior i posterior al Llibre... que centra l'estudi. en efecte, l'autor –bon coneixedor del tema–, es remunta als primers testimonis del gènere i avança fins que arriba al segle XIX. Així, es crea el marc on cal situa el *Llibre de memòries de la ciutat de València*, una peça clau en el que són els volums amb col·leccions de notícies i que van ser encarregats per institucions públiques. Per altra banda, Escartí, abans d'acabar aquesta primer part dels estudis preliminars, aporta unes pàgines ben sucoses per conèixer no sols les característiques formals dels textos memorialístics, sinó, a més, quina era la intencionalitat dels seus autors i, més concretament, quina va estar la intencionalitat del *Llibre...* El conjunt d'obres que són presentades com a referents, permeten a l'autor acabar aquestes reflexions, dient que «Tant els dietaristes particulars com els autors que participaren en el *Llibre de memòries de la ciutat de València* s'esforçaren, doncs, a deixar memòria escrita del que varen entendre que podria ser d'interés en el futur. Amb criteris molt disperss i amb una eficiència també diversa i, encara, amb notícies que pel seu interès molt concret –especialment, pel que respecta a qüestions del protocol municipal, en el cas que ens ocupa–, tindrien un atractiu reduït amb el pas del segle. Però, òbviament, els autors d'aquelles anotacions no podien saber-ho; i també van incorporar al volum que col·laboraren a crear una gran quantitat de notícies d'un evident interès, tant en el seu temps com encara en la actualitat, coadjuvant a crear la nostra memòria col·lectiva.» (p. 45).

Sabem que el manuscrit original degué estar dipositat a l'Arxiu del Consell de la Ciutat de València, però sembla que en algun moment degué desaparèixer, amb què, l'edició que s'ha portat a termini ara s'ha basat en les còpies conservades i, més concretament, en l'exemplar que es conserva a l'Arxiu del Reial Convent de Predicadors de València. Aquesta és una de les informacions que es desprén de la segona monografia, *Autors i manuscrits del Llibre de memòries*, signada en aquest cas per Escartí i Ribera, i que analitza tots els exemplars conservats (9) de les memòries valencianes i que actualment es troben en arxius i biblioteques tan diverses com la de la Universitat de València, la de l'Abadia de Montserrat o la Nacional de París, a més de la ja esmentada de Predicadors. Per altra banda, els curadors del volum ens aporten els noms i la informació de què disposen sobre els autors que van participar en la confecció del volum: Guillem Mir, Francesc Joan, Francesc March i Joan Lluç Ivars. Si el primer seria l'encarregat de recollir les notícies des dels inicis del segle XIV al seu temps, els altres, ja dels segles XVI i XVII, incorporarien notícies de la realitat quotidiana que els envoltava i, per això, els seus relats són més vius, més pròxims, més rics en detalls.

El darrer dels tres treballs inicials és a càrrec de Josep Ribera Ribera, i s'ocupa de la llengua del manuscrit que s'edita, donant-nos una detalladíssima descripció de la mateixa, començant per les característiques de l'estil i continuant amb les grafies, la fonètica, la morfosintaxi i el lèxic. Aquesta part és de molta utilitat per als estudis lingüístics, atès que permet veure l'evolució i la coexistència de formes que provenen del segle XIV amb altres ja del segle XVII.

Tot seguit, i després d'una nota sobre l'edició, ens trobem amb aquesta, en un impressionant volum de notícies transcrits amb cura i anotades en moltíssims casos, amb bibliografia actualitzada i que permet al lector que en vulga saber més, acostar-se a fonts i a estudis més concrets, de manera que pot continuar investigant, completant la informació de la notícia que ens aporta el *Llibre de memòries*. Cal assenyalar que les notícies contingues en aquesta obra, no sols afecten el Cap i Casal de l'antic Regne de València, sinó que també donen dades sobre la resta del País.

Per una altra banda, també direm que l'edició de l'obra ha estat respectuosa envers la intenció original dels autors i enfocada des d'un punt de vista interdisciplinari (abastant els vessants filològics, històrics, literaris, culturals, etc.). Tot això, amb la finalitat d'aconseguir la recuperació i la difusió d'una obra importantíssima com és el *Llibre de memòries* valencianes, que va conèixer nombroses còpies ja des d'antic i que va ser usat per molts dels cronistes i els historiadors dels segles pretèrits però, també, els del segle XX, que han vist en ell una font ben apropiada per extraure dades.

En definitiva, doncs, cal reconèixer l'esforç impagable de la corporació municipal valenciana que ha finançat aquesta edició i, més encara, la tasca colossal portada endavant pels seus autors, Vicent Josep Escartí i Josep Ribera Ribera, que han tornat a posar en circulació una obra cabdal de la nostra historiografia.